

Kun Dinghku Kata Manu Shadan Jailang Ra ai Amyu Ga/Laika

Ga hpaw

Wuhpung langai gaw shanhte a kanu ga hpe n jailang mat ai sha, kaga amyua ga hpe galai jailang mat ai masa hpe 'ga htawt' ai ngu nna tsun ma ai. Dai zawn, ga htawt hkawm nna kadai mung n jailang lang mat ai amyua baw a ga gaw ga chyasi tai ra wa sai. Dai zawn htum woi wa ai masa kaw nna lawt lu wa hkra kadai mung tinang a amyua ga/laika hpe makawp maga let ningja sharawt la ra nga ga ai.

Daini na mungkan gatlawk kata hta n law amyua ni gaw amyua kaba ni a lapran hta matep nga ra nna, law malawng tsun shaga ai ga hpe hkan shachyut hkaja la nna jailang nga ra ga ai. Ndai masa hta, tinang a ga/laika hpe nyet kau ai zawn rai nga saga ai. Nkau mi chyawm gaw, Dinghku shinggan de gaw gatlawk ga hpe tsun shaga ra nga tim, dinghku kata hta gaw tinang a kanu ga hpe sha sadi dung let jailang nna, kashu kasha ni hpe ginlen shakut ya nga ma ai. Ndai zawn re, dinghku kata hta tinang a kanu ga hpe manu shadan jailang shakut nga ai lam, ginlen nga ai lam gaw, mai kaja ai magam bungli langai nan rai nga ai.

Kun Dinghku Kata na Kanu Ga

Kadai mung kadai tinang a kanu ga/laika hpe kun dinghku kaw nna, wuhpung wuhpawng de du hkra ninggam hte ninggam tsun shaga jailang nga ga yang gaw, htum woi mat ra na satlawat kaw nna makawp maga lu na ga ai. Desmond & Elfert (2008) tsun ai hta mung, dinghku kata tinang a amyua ga/laika hpe ban hte ban ginlen nga lu ai lam gaw dai amyua ga/laika rawtjat na a npawt nan rai nga ai, nga ai. Dai majaw, dinghku kata Ma ni hpe tinang a kanu ga hte law law tsun shaga ya ra ga ai. Ma ni a na hta kanu ga hpe law law lang madat la lu wa yang, shanhte a na hta hkauchyap wa lu na ga ai.

Dai zawn, kaji ten kaw nna kanu ga hpe na la madat la let hkaja da lu ai Ma ni gaw tsun shaga ai, hti hkaja ai, ka lajang ai hte myitmang sumru ai lam ni hta kungkyang lu nga ma ai. Amyua ga langai hpe sha shani shagu tsun shaga jailang nga ai hta law law lang madat la lu ai Ma gaw 2 ning laman hta ga tsun shaga lu nga ai. Tinang a kanu ga hpe madung n dat ai sha, dum nta hta ga hpan mi, shinggan de ga hpan mi, bungli dabang hta ga hpan mi shaga ai makau grupyin kaw nna Ma ni chyawm gaw, ga hpang hkat nga ma ai.

Kalang ta ga hpan 2-3 hpe madat nna shanhte a bawnu hta jen la ra nga ai majaw, aten la nga nna ga atsam hte seng nna bungli galaw ai hta ahtu hkra nga sai. Dai zawn re ai

Ma ni gaw ga shaga ai hte ga hpan 2-3 hpe matep nna jailang lu nga ma tim, myitmang sumru ai lam, myitmang hpajan ai magam bungli ni hta htingnai ra nga sai. Asak hte bawnu n kung shi ai kaji ten kaw nna, ga hpan law law hpe kalang ta madat la ra ai majaw rai nga sai. Ndai zawn re masa hta, Ma ni kaji ten kaw nna asak 6 ning daram du hkra ga hpan mi hpe sha dinghku kata hta madung jailang ra nga ga ai.

Ndai zawn ga hpan langai hpe sha madung jailang hpang wa ai a marang e, dinghku kata na Ma gaw ga hte sawnhpan machye machyang ni hta lawan ladan kungzet lu nga ga ai. Asak 5-6 ning laman hta Ma ni a bawnu gaw ramdaw kungkyang wa lu sai majaw, dai aten ni kaw nna gaw kanu ga sha n-ga, ga hpan kaga ni hpe mung ninggam hte ninggam jat nna ginlen ya mai nga sai. Dinghku kata, tinang a Ma hte aten la nna kanu ga hte matut mahkai shaga ai zawn, ginsup ai zawn, laika hti dan ai zawn, maumwi hkai dan ai zawn re ai lamang ni hpe galaw ai lam gaw, Ma a ga/laika atsam ningja sharawt lu na matu bungli madung ni rai nga ai.

Dai majaw, amyu ga langai htum woi ra nga ai gaw, dinghku kata hta tinang a ga laika hpe manu n shadan ai majaw nan rai nga ai. Ma ni gaw, dinghku kata shanhte ra ai ga hpe lata la na ahkang n nga lu ai. Dinghku hta kaba ai ni woiawn shaga ai ga hpe sha hkan shaga ra nga ga ai majaw, amyu n mat, ga n htum na matu gaw dinghku kanu kawa ni nan tinang a amyu ga hte matut nga ai amyu langai a labau, makam, htunghking hte nga sat nga sa lam ni hpe hkringhtawng shachyaw nga ra ga ai.

Ga hpungdim

Tinang a amyu gaw kaji kadun ai ngu nna, n gawn nsawn let, amyu kaba ni de kap nang nna shanhte a ga/laika hpe jailang nga tim anhte a sai gaw, dai amyu a sai n rai nga ai. Tinang hte seng ai wuhpung kaw nna koi yen n mai nga sai. Amyu kaba tai nga ai ni mung, tiang a htunghkying hpe malap, ga/laika hpe manu n shadan nga yang gaw, kaga amyu ni a htung lailen ka-up wa yang shanhte mung gaungwi ngwi amyu kaji tai mat wa chye nga ai.

Ndai masa hta kaga amyu ni kaw hkan noi nang nga na malai tinang amyu grin nga na matu madung myit let, n law ai amyu kaw nna amyu kaba tai wa lu na matu gara hku galaw la mai ai, ngu ai mahkrun de she sa ra ga ai. Kanu ga hpe madung dat ai ningpawt ninghpang hpaji jawng ni hpe shalat la mai nga ai.

Ninggam hte ninggam tsang jat wa ai hte maren Ma ni a asak hte hkaja lu ai atsam hta hkan nna gatlawk ga ni hpe mung majat sharin la mai nga ga ai. Dai majaw, amyu

langai galu kaba wa ai ngu ai gaw, dinghku kata, wuhpung kata tinang a ga/laika hte
hpaji kade sharin la lu ai ngu ai madang hta madung rai nga sai.

Reference: *Hparat Panglai Journal*